

รู้เฟื่อง..เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ตอนที่ ๑)

นางสาวมนัญญา ภูแก้ว
วิทยากรชำนาญการ
ผู้เรียบเรียง

บทนำ

บ่อยครั้งที่เราจะพบเห็นข่าวสารจากหนังสือต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมหรืออุบัติเหตุ ซึ่งหลาย ๆ ครั้งของเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มาจากเบื้องหลังที่ผู้กระทำการก่อเหตุมีอาการมีนเมา จากพิษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยังเป็นที่น่าเศร้าใจยิ่งนักเมื่อเราพบว่าปัจจุบันเด็กที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมีอายุน้อยลงมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และปัญญา และผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวผู้บริโภคเท่านั้น ครอบครัว บุคคลรอบข้าง ชุมชน สังคม และประเทศล้วนมีส่วนแบกรับภาระจากผลกระทบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจุบันประเทศไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเป็นอันดับ ๓ ของทวีปเอเชีย จากการสำรวจในปี ๒๕๕๔ พบว่า ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยโดยเฉลี่ยเป็น ๕๒ ลิตร/คน/ปีหรือคิดเป็น ๗.๑ ลิตร แอลกอฮอล์บริสุทธิ์/คน/ปี ความชุกของนักดื่มในประชากรผู้ใหญ่ (อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ และความชุกของนักดื่มในประชากรวัยรุ่น (อายุ ๑๕ – ๑๙ ปี) คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ในแต่ละปีประเทศไทยมีนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ ๒.๕ แสนคนส่วนใหญ่นักดื่มเหล่านี้ คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน และนักดื่มในกลุ่มนี้สัดส่วนของนักดื่มประจำเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ ๗๐ ภายในระยะเวลา ๓ ปี (๒๕๕๑ – ๒๕๕๓) ปัจจุบันคนไทยใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพียง ๔ นาทีในการเดินทางไปร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ถึงร้อยละ ๘๘.๗ ยังสามารถซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วยตนเอง การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้บริโภคโดยอาจก่อให้เกิดโรคร้ายกว่า ๖๐ ชนิดแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว บุคคลรอบข้าง ชุมชน สังคม และประเทศอีกด้วย ในปี ๒๕๕๒ มีการสำรวจความสูญเสียปีสุขภาวะ (Disability-Adjusted Life Year : DALY) ของประชากรไทย พบว่าความสูญเสียปีสุขภาวะสูงสุดในเพศชาย ได้แก่ การเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รองลงมาคือ อุบัติเหตุทางถนน โดยจากสถิติการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลพบว่าสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุคือ การเมาสุรา

ความหมายของคำว่า “สุรา” หรือ “เหล้า”

“สุรา” หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “เหล้า” เป็นเครื่องดื่มยอदनิยมของมนุษย์มาช้านานแล้ว มนุษย์ดื่มเหล้าในงานรื่นเริงมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเรียนรู้ที่จะ “เมา” กันตั้งแต่เริ่มมีอารยธรรมเลยทีเดียว บันทึกที่มีข้อมูลเก่าแก่ที่ระบุว่า มนุษย์รู้จักการผลิตเหล้าตั้งแต่สมัยสุเมเรียนหรือจากก่อนหน้านี้แต่ไม่มีหลักฐาน และเหล้าชนิดแรกที่มีมนุษย์ผลิตได้คือ “เบียร์” ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากความบังเอิญที่การจัดเก็บผลิตผลทางการเกษตรในยุคนั้นยังไม่ดีนัก จึงทำให้ธัญพืช เช่น ข้าวบาเลย์ และข้าวสาลี ที่เก็บเกี่ยวมากองรวมกันไว้ได้รับความชื้นจากอากาศ ทำให้เกิด “การหมัก” โดยเชื้อจุลินทรีย์จนมีแอลกอฮอล์เกิดขึ้น ได้ข้าวที่มีกลิ่นรสเปลี่ยนไปซึ่งคงถูกปากและถูกใจบรรพบุรุษของเราอย่างมาก กรรมวิธีการผลิตจึงถูกถ่ายทอดและปรับปรุงต่อมา

อย่างไรก็ตามนักวิทยาศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์รู้จักการ "กิน" หรืออย่างน้อยก็รู้จัก "ความสุขจากการกิน" แอลกอฮอล์มาก่อนจะมีอารยธรรมเสียอีก มนุษย์โบราณอาจมีโอกาสดื่มน้ำแอลกอฮอล์จากผลไม้ที่สุกงอมที่มีจุลินทรีย์อาศัยอยู่ตามธรรมชาติซึ่งสามารถหมักจนเกิดแอลกอฮอล์ได้ ผลไม้สุกงอมที่ผ่านการหมักนี้เต็มไปด้วยน้ำตาล แอลกอฮอล์ และจุลินทรีย์ เป็นแหล่งพลังงานชั้นยอดจึงดึงดูดสัตว์หลายชนิด เช่น แมลงหวี่ นก ลิง และน่าจะรวมถึงมนุษย์ด้วย

การผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แท้จริงแล้วคือ กระบวนการหมักเพื่อเปลี่ยนสารอาหารจำพวกน้ำตาลและแป้งในวัตถุดิบไปเป็นแอลกอฮอล์ กระบวนการหมักที่พบโดยบังเอิญถูกถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาผ่านการปรับปรุงและดัดแปลงจนเกิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นมากมายหลายชนิด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถแบ่งได้ ๒ ประเภทหลัก ๆ คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ผ่านการกลั่น เช่น เบียร์และไวน์ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผ่านการกลั่น เช่น วิสกี้และบรั่นดี

ในภาษาไทยก็แบ่งประเภทน้ำเมาโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน โดยคำว่า "สุรา" หมายถึง เหล้า น้ำเมาที่ได้จากการกลั่น และคำว่า "เมรัย" หมายถึง น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่นจึงมักเรียกรวม ๆ ว่า "สุราเมรัย"

เทคโนโลยีการหมักเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตเหล้า เป็นเทคโนโลยีชีวภาพแรก ๆ ที่มนุษย์คิดค้นขึ้นโดยอาศัยความสามารถในการย่อยสลายของจุลินทรีย์ชนิดต่าง ๆ จุลินทรีย์ทุกชนิดล้วนแล้วแต่ "กิน" สารอาหารเพื่อเติบโตและ "ทิ้ง" สารที่ไม่ต้องการออกมา จุลินทรีย์บางชนิดเติบโตในร่างกายเรา และ "ทิ้ง" สารพิษ ทำให้เราป่วยเป็นโรคต่าง ๆ บางชนิดเติบโตในอาหารที่เรากินและสร้างสารที่มีกลิ่นเหม็นฉาว แต่มีจุลินทรีย์บางชนิดที่เมื่อเติบโตในอาหารที่เรากินแล้วสร้างสารที่มีกลิ่นและรสชาติดี เราจึงใช้ประโยชน์จากจุลินทรีย์เหล่านี้ในการผลิตอาหาร ถนอมอาหาร เช่น แหนม ปลาร้า นมเปรี้ยว โยเกิร์ต และเหล้า

กลิ่นและรสชาติดีนั้นเกิดจากสารเคมีที่จุลินทรีย์สร้างขึ้นในระหว่างการเจริญเติบโต บางชนิดสร้างกรดอะซิติกซึ่งเรานำไปใช้ผลิตน้ำส้มสายชู บางชนิดสร้างกรดแลกติกซึ่งเรานำไปผลิตนมเปรี้ยวและโยเกิร์ต ส่วนจุลินทรีย์ที่สร้างแอลกอฮอล์เราก็นำมาผลิตเหล้า

จุลินทรีย์เพียงชนิดเดียวที่เราใช้ผลิตเหล้ามาตั้งแต่โบราณ คือ ยีสต์ *Saccharomyces cerevisiae* แม้จะมีจุลินทรีย์ชนิดอื่น ๆ มากมายที่สามารถผลิตแอลกอฮอล์ได้ แต่มีเพียงยีสต์ชนิดนี้เท่านั้นที่ปลอดภัยพอที่จะบริโภค ให้กลิ่นรสที่อร่อยถูกใจ และมีคุณสมบัติเหมาะสมในการผลิตเหล้าจำนวนมาก

ยีสต์ดูดซึมน้ำตาลกลูโคสเข้าสู่เซลล์เพื่อใช้ในการเจริญเติบโตในสภาวะที่มีออกซิเจน กลูโคสและออกซิเจนจะถูกเผาผลาญเป็นพลังงานเหลือเป็นน้ำและคาร์บอนไดออกไซด์ ส่วนในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจนยีสต์จะเปลี่ยนกลูโคสไปเป็นพลังงานแต่จะเกิดคาร์บอนไดออกไซด์และเอธิลแอลกอฮอล์ขึ้นมาแทน การให้ยีสต์เจริญเติบโตในอาหารที่เราต้องการภายใต้สภาวะที่ไม่มีออกซิเจนนี้เอง คือ "การหมักให้ได้แอลกอฮอล์" ที่เรานำมาใช้ผลิต

การหมักเหล้าไม่ใช่กระบวนการผลิตแอลกอฮอล์เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการผลิตเครื่องดื่มที่มีกลิ่น รส และเนื้อสัมผัสที่ดี ในกระบวนการหมักเหล้ายีสต์ผลิตแอลกอฮอล์เป็นผลิตภัณฑ์หลักและยังผลิตสารเคมีอื่นอีกหลายชนิดปริมาณเล็กน้อย เช่น สารจำพวกเอสเทอร์ อัลดีไฮด์ และโปรตีน "สารเคมีอื่นๆ"

เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เหล่าแต่ละชนิดมีกลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัสแตกต่างกัน เป็นตัวกำหนดคุณภาพและราคาของเหล่า โดยทั่วไปแล้ว "สารเคมีอื่น ๆ" ที่มีกลิ่นรสชาติที่เราชื่นชอบมักต้องใช้ระยะเวลาในการหมักยาวนาน ทำให้เหล่าดี ๆ มักมีราคาแพงนอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้ยีสต์สร้าง "สารเคมีอื่น ๆ" ยังรวมถึงสายพันธุ์ของยีสต์ วัตถุดิบที่นำมาหมัก น้ำ อุณหภูมิ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นสูตรลับทางการค้า

เหล่าที่ได้จากการหมักสามารถแบ่งย่อยได้อีก ๒ ประเภท ตามวัตถุดิบที่นำมาผลิต ได้แก่ "เบียร์" ซึ่งผลิตจากการหมักธัญพืช เช่น ข้าวสาลีและข้าวบาเลย์ และไวน์ ผลิตจากการหมักผลไม้ ซึ่งในสมัยก่อนหมักจากองุ่นเพียงอย่างเดียว ต่อมาจึงมีการนำผลไม้อื่น ๆ มาหมักเป็นไวน์ด้วย

เหล่าที่ได้จากการหมักโดยไม่กลั่นให้กลิ่นรสที่สดใหม่แต่มีข้อจำกัดในการผลิตให้ได้แอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูง ๆ ทั้งนี้เพราะสำหรับยีสต์และสิ่งมีชีวิตส่วนใหญ่แอลกอฮอล์เป็นพิษต่อเซลล์เป็นของเสียที่เซลล์กำจัดทิ้ง เมื่อความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ในระหว่างการหมักสูงถึงระดับหนึ่งจะยับยั้งการเติบโตของยีสต์ นอกจากนี้เหล่าที่ไม่ผ่านการกลั่นยังเก็บรักษาไว้ได้ไม่นานเพราะมีแบคทีเรียหลายชนิดที่สามารถกินแอลกอฮอล์และเปลี่ยนให้เป็นกรดอะซิติกแทนทำให้เบียร์หรือไวน์มีรสเปรี้ยว

ชาวกรีกพัฒนากระบวนการกลั่นเหล้าขึ้นราวปี พ.ศ. ๕๕๐ – ๖๐๐ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น การกลั่นเหล้าทำโดยให้ความร้อนแก่เหล่าที่ได้จากการหมักเพื่อให้แอลกอฮอล์ระเหยเป็นไอแยกจากของเหลวอื่น ๆ เอธิลแอลกอฮอล์ในเหล้ามีจุดเดือดประมาณ ๗๘ องศาเซลเซียส ในขณะที่น้ำมีจุดเดือด ๑๐๐ องศาเซลเซียส ความร้อนที่ใช้ในการกลั่นเหล้าจึงอยู่ระหว่าง ๗๘ – ๑๐๐ องศาเซลเซียส ไอของแอลกอฮอล์และสารอื่น ๆ ที่ระเหยมาด้วยจะถูกทำให้เย็นลงและควบแน่นกลับเป็นของเหลวอีกครั้ง การเลือกช่วงของอุณหภูมิมีผลต่อรสชาติของเหล้าอย่างมาก อีกทั้งยังไม่มีสูตรตายตัวหากใช้อุณหภูมิในการกลั่นไม่เหมาะสมจะทำให้เหล้ากลั่นมีกลิ่นฉุนหรือมีรสบาดคอ จึงอาจกล่าวได้ว่าการผลิตเหล้าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์

ความอยากรลอง

ธรรมชาติของมนุษย์อยากรลองหรือเผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะในวัยที่ความรู้สึกรอยากรลองเป็นเรื่องที่ทำนาย ตื่นเต้น สนุกสนาน เช่น ในวัยรุ่น

กลุ่มเพื่อน

หลายคนไม่กล้าที่จะปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์ หรือบางคน มีทัศนคติว่า การดื่มแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อน หมายถึง การรักพวกพ้องเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และความสนุกสนาน

สังคมและวัฒนธรรม

สังคมไทยมองเรื่องการตีมีแอลกอฮอล์ว่าเป็นเรื่องธรรมดาจะเห็นได้ว่า งานสังสรรค์ งานเลี้ยง งานฉลอง และงานประเพณีต่าง ๆ แทบทุกงานจะต้องมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ ทำให้ผู้ที่เติบโตในสังคมลักษณะนี้มองว่า การตีมีเป็นเรื่องธรรมดา เพียงแต่สำหรับตนเองจะเป็นโอกาสใดเท่านั้น

ความเชื่อ

เมื่อใดที่คนเรามีความเชื่อว่า สิ่งที่ตนเองกำลังกระทำไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ เมื่อนั้นจะยิ่งทำให้ความกังวลใจ หรือความกลัวที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ ลดน้อยลง และทัศนคตินี้ไปสอดคล้องกับความเชื่อที่มีต่อแอลกอฮอล์โดยช้านานมาแล้ว คนมักจะเชื่อในสรรพคุณของยาตองเหล้าและเชื่อว่าการตีมีแอลกอฮอล์เป็นครั้งคราว หรือประเภตติกรื้อน ๆ คงไม่น่าจะเป็นปัญหากับตนเอง

กระแสของสื่อโฆษณา

ปัจจุบันนี้สื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนอย่างมาก และในเรื่องที่เกี่ยวกับแอลกอฮอล์จะเห็นว่า มีการแข่งขันทางการค้ากันสูงมาก โฆษณาที่เกี่ยวกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มีอยู่มากมาย ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของบริษัทผลิตเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ที่จะต้องพยายามสร้างสื่อโฆษณาขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกอยากลองและรู้สึกรู้ว่าการบริโภคแอลกอฮอล์นั้น เป็นเรื่องที่ดีงามหรือเป็นเรื่องที่ควรจะมีภูมิใจในฐานะที่เกิดเป็นคนไทย หรือเป็นเรื่องที่ผู้ชายควรจะต้องลองเพื่อแสดงความเป็นลูกผู้ชายอย่างแท้จริง บางผลิตภัณฑ์จะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น กลุ่มสุภาพสตรีให้หันมามีค่านิยมในการตีมีแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น นอกจากสื่อโฆษณาสินค้าเครื่องตีมีแล้วสื่อในลักษณะบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ ละคร หรือแม้กระทั่งเพลงก็มีส่วนจูงใจผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งสินค้าที่สะดวกต่อการซื้อหาที่มีอยู่อย่างดาษดื่นก็มีส่วนอย่างมากต่อการส่งเสริมการบริโภคเครื่องตีมีประเภทนี้

ความเครียด

คุณสมบัติของแอลกอฮอล์สามารถทำให้ผู้ตีมีเกิดความรู้สึกผ่อนคลายความทุกข์และเกิดความตึงเครียด ทำให้ในหลาย ๆ ครั้ง การตีมีเพื่อลดความเครียดจึงเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งของผู้ตีมี และยังเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการตีมีอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษาพบว่าเมื่อตีมีแอลกอฮอล์ในปริมาณมากจะทำให้เกิดความรู้สึกตรงกันข้าม คือ กระวนกระวาย เครียด หรือหงุดหงิดได้ง่าย โดยเฉพาะช่วงที่ระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเริ่มลดลง

ปัจจัยที่เสี่ยงต่อการติดแอลกอฮอล์สารแอลกอฮอล์

แอลกอฮอล์เป็นสารที่มีคุณสมบัติทำให้เกิดการเสพติดได้ โดยแอลกอฮอล์จะไปกระตุ้นสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความอยาก การเสพติดเป็นวงจรของสมองที่เกี่ยวข้องกับความอยาก ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นส่วนของสมองที่เกี่ยวข้องกับการติดสารเสพติด ทำให้ผู้เสพเกิดความพอใจและมีความต้องการใช้ซ้ำอีก หักห้ามใจไม่ได้ ซึ่งนำไปสู่การติดในที่สุด และในหลาย ๆ ครั้ง ทำให้มีการกลับไปใช้สารนี้ใหม่อีก เพราะความอยาก ปัญหาของการเลิกแอลกอฮอล์จึงไม่ได้ "อยู่ที่ใจ" เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการทำงานของสมองในส่วนของวงจรนี้ร่วมด้วย นอกจากนี้เมื่อได้มีการบริโภคแอลกอฮอล์ในปริมาณและในระยะเวลาหนึ่งจะทำให้เกิดอาการติด "ทางร่างกาย" เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อหยุดตีมีหรือเพียงแค่ลดปริมาณการตีมีลงก็จะทำให้เกิดอาการต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เช่น กระสับกระส่าย หงุดหงิด นอนไม่หลับ ใจสั่น คลื่นไส้ อาเจียน บางรายมีอาการ

รุนแรง เช่น เกิดภาพหลอน ได้ยินเสียงแว่ว สับสน และมีอาการชักร่วมด้วย ทำให้ต้องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อ
ระงับอาการเหล่านี้

กรรมพันธุ์

ในปัจจุบันพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างกรรมพันธุ์กับการติดแอลกอฮอล์

ปัจจัยทางชีวภาพอื่นๆ

คนที่มีการตอบสนองต่อแอลกอฮอล์ในลักษณะที่ต่อฤทธิ์ของสารนี้อาจต้องบริโภคแอลกอฮอล์
ในปริมาณที่มากกว่าเกณฑ์เฉลี่ยจึงจะทำให้เกิดอาการมึนเมาได้ คนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะ
กลายเป็นคนติดแอลกอฮอล์เมื่อมีอายุมากขึ้น

บุคลิกภาพ

บุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบประหม่า วิตกกังวล ไม่มั่นใจ และถ้าการบริโภคแอลกอฮอล์
ช่วยทำให้สิ่งเหล่านี้หายไป เช่น ทำให้รู้สึกกล้าและมั่นใจมากขึ้น จะเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงต่อการติด
แอลกอฮอล์ นอกจากนี้บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม เช่น ชอบความก้าวร้าว รุนแรง ไม่เกรงใจ
และไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่รู้สึกผิดในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อผู้อื่นก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความเสี่ยงต่อการ
เป็นคนติดแอลกอฮอล์เช่นกัน

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการบริโภคแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง

การเรียนรู้ว่าเมื่อตนเองได้บริโภคแอลกอฮอล์แล้วทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจ จะเป็นเหตุ
ที่ทำให้เกิดความอยากและมีการบริโภคแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เรียกว่า อาการติดใจ
ซึ่งความสุขความพึงพอใจเหล่านี้จะสัมพันธ์กับช่วงเวลาในระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงขึ้น หลังจากเริ่มบริโภค
ได้ไม่นานความเครียดคนที่เครียดง่าย ขาดทักษะในการปรับตัว หรือแก้ไขปัญหาก็อาจพบว่าการบริโภค
แอลกอฮอล์ช่วยทำให้ลืมความเครียดได้ชั่วคราว ในขณะที่ยังคงขาดทักษะในการแก้ไขปัญหาชีวิตคนเหล่านั้น
จะหันมาพึ่งแอลกอฮอล์จนเกิดการติดขึ้นได้ ในที่สุดภาวะต่อฤทธิ์แอลกอฮอล์เมื่อบริโภคแอลกอฮอล์ไปได้
ระยะหนึ่งจะเกิดการต่อฤทธิ์แอลกอฮอล์ขึ้น อาจเป็นเพราะเกิดการเผาผลาญของแอลกอฮอล์ในร่างกาย
ได้มากขึ้น ทำให้ฤทธิ์ต่าง ๆ ของแอลกอฮอล์หมดไปอย่างรวดเร็วจึงทำให้ต้องดื่มในปริมาณที่มากขึ้นหรืออาจ
เกิดจากการที่ร่างกายโดยเฉพาะสมองของเรามีการปรับตัวในลักษณะที่เคยชินต่อฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ ทั้งหมดนี้
จะนำไปสู่การบริโภคแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากขึ้น เพื่อให้ได้ฤทธิ์ที่พึงประสงค์ดังเดิมภาวะขาดแอลกอฮอล์
เกิดอาการเช่นเดียวกับภาวะขาดสารเสพติดทั่ว ๆ ไป หรือที่เรียกกันว่า อาการลงแดง เนื่องจากการบริโภค
แอลกอฮอล์ในปริมาณหนึ่งอย่างต่อเนื่องจะเกิดผลต่อการปรับตัวของสมอง ดังนั้นเมื่อปริมาณแอลกอฮอล์ใน
ร่างกายลดลงจึงส่งผลต่อการทำงานของสมอง ทำให้เกิดอาการกระสับกระส่าย มือสั่น นอนไม่หลับ และ
ต้องหวนกลับมาดื่มแอลกอฮอล์เพื่อระงับอาการเหล่านี้

พัฒนาการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณและจะรู้จักในรูปแบบของการดื่ม
สุราหรือเหล้า ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในจารึกเป็นภาษาเขมรพบที่ปราสาทหินพนมรุ้ง
ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๘
ซึ่งสามารถทราบได้จากศักราชที่ปรากฏอยู่บนจารึกหรือจากลักษณะอักษรที่ใช้จารึกซึ่งเนื้อความบางส่วนได้
กล่าวถึงการใช้สุราในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับสุราเริ่มปรากฏให้เห็นชัดตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา โดยเริ่มมีการกล่าวถึงในระบบส่วยอากรซึ่งสมัยสุโขทัยนั้นผู้ปกครองหรือรัฐจะได้รับผลประโยชน์จากการส่งส่วยและยังสามารถเกณฑ์แรงงานมาใช้ได้เป็นครั้งคราวหรือยามเกิดศึกสงครามซึ่งถือได้ว่าเป็นการเก็บภาษีอย่างหนึ่ง ซึ่งต่อมาการผลิตสุราได้เป็นแหล่งรายได้ของประเทศไทยมาโดยตลอด อีกทั้งการผลิตสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยในอดีตได้ปล่อยให้เป็นไปอย่างเสรีโดยมิได้มีการแทรกแซงใด ๆ จากภาครัฐ จนกระทั่งสมัยพระเจ้าประสาททองจึงมีการเก็บ “อากรสุรา” ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ขาย ต่อมาสมัยพระนารายณ์มีการกำหนดพิภพอากรสุราการเก็บอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเองจึงทำได้ไม่ทั่วถึงรายได้ไม่มากพอ เมื่อถึงสมัยอยุธยาตอนปลายจึงเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้น คือให้เอกชนประมูลสิทธิในการผูกขาดการเก็บภาษีอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดไว้

สำหรับการผูกขาดอากรสุรานั้นเริ่มในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกดั่งปรากฏในบทบัญญัติตราสามดวง มีการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา พ.ศ. ๒๓๒๙ ห้ามราษฎรต้มกลั่นสุราโดยมิได้รับอนุญาตเพื่อการจัดเก็บรายได้ให้รัฐและการปราบปรามสุราเถื่อน โดยให้เอกชนประมูลสิทธิในการผูกขาดการผลิต จำหน่าย และการเก็บอากรสุราและการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐ การที่รัฐเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บภาษีโดยให้นายอากรผูกขาดไปนั้นเอกชนต้องประกันผลตอบแทนให้แก่รัฐอย่างเป็นกอบเป็นกำและมีจำนวนที่แน่นอน เอกชนที่ดำเนินการเป็นนายอากรภาษีนอกจากจะมีรายได้จากการเก็บภาษีอากรผู้ผลิตและจำหน่ายแล้วยังผลิตและจำหน่ายเองได้ด้วย แต่นายอากรเอกชนก็ต้องแบกรับภาระการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐเนื่องจากประโยชน์ของนายอากรคือภาษี จึงต้องปราบปรามการลักลอบต้มเหล้าเถื่อนอย่างเต็มที่

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ มีการสร้างโรงงานสุราบางยี่ขัน ซึ่งเป็นโรงต้มกลั่นสุราของรัฐบาลแห่งแรกขึ้นและนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นต้นมาการเก็บอากรสุรากลายเป็นรายได้ที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงประกาศยกเลิกอากรฝิ่นเพราะทรงเห็นว่าฝิ่นเป็นสิ่งชั่วร้าย แม้เห็นโทษของสุราเช่นกันแต่ทรงคงอากรสุราไว้เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แผ่นดิน นโยบายที่ถือว่ารายได้แผ่นดินสำคัญกว่าการควบคุมการบริโภคสุราได้รับการสืบทอดในสมัยต่อมา พอถึงรัชกาลที่ ๕ การส่งเสริมอบายมุขเป็นนโยบายสำคัญเพราะต้องทำรายได้ให้แก่แผ่นดินและเพื่อตั้งแรงงานกุลิโนไว้ในไทยไม่ให้ไปเป็นแรงงานที่สิงคโปร์ โดยเปิดโอกาสให้กุลิโนได้บริโภคสุราอย่างเต็มที่ใน พ.ศ. ๒๔๓๘ รายได้จากฝิ่น บ่อน เบียร์สุรา หวย มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ ๕๐.๖๔ ของรายได้แผ่นดิน

ในปลายรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐบาลได้เริ่มใช้นโยบายใหม่คือ ยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากรโดยรัฐทำการจัดเก็บภาษีสุราเองเพราะเหตุว่าระยะหลังนายอากรไม่ส่งเงินให้รัฐตามจำนวนเงินที่ประมูลได้โดยตกจาก ๔.๔๙ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็น ๓.๒๑ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ แต่ด้วยวิธีใหม่นี้รัฐได้จัดเก็บภาษีสุราเป็นมณฑลโดยให้สมุหเทศาภิบาลเป็นผู้อำนวยการทั้งด้านการจัดเก็บภาษีและการออกใบอนุญาตต้มกลั่นสุรา อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยถึงกับมีคำสั่งให้สมุหเทศาภิบาลทุกมณฑลต้องแจ้งรายได้ภาษีสุราและจำนวนสุราที่ขายได้ในทุกท้องที่ไปให้กระทรวงมหาดไทยตรวจสอบ ถ้าปรากฏว่าส่วนภูมิภาคใดการจำหน่ายสุราตกต่ำ หัวหน้าบริหารราชการในส่วนภูมิภาคนั้นกับเจ้าหน้าที่ภาษีสุราต้องแจ้งเหตุจนเป็นที่พอใจและต้องรีบแก้ไขอย่างรีบด่วน ทางด้านกระทรวงการคลังก็พยายามสนับสนุนการขายด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ขายส่งที่ขายสุราเกินสัญญาและให้รางวัลแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่สามารถทำให้การขายสุราในท้องถิ่นประสบผล รวมทั้งสามารถปราบปรามสุราผิดกฎหมายได้ นอกจากนั้นยังมีนโยบายสนับสนุนให้บุคคลผู้มีอิทธิพลตามท้องถิ่น

ต่าง ๆ เข้ามาเป็นผู้รับอนุญาตต้มกลั่นเพื่อส่งเสริมการขายสุราของโรงกลั่นนั้น ๆ และเพื่อปราบสุราเถื่อน ทำให้การจำหน่ายสุราแพร่ไปได้ไกลขึ้น ราษฎรซื้อสุราได้สะดวกขึ้น ปรากฏว่าปีแรกสุราขายดีมาก บางมณฑลไม่พอขาย ในสมัยรัชกาลที่ ๗ กรมสรรพสามิตได้เริ่มทำการผลิตใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ โรงงานบางยี่ขัน (ก่อนหน้า พ.ศ. ๒๔๗๐ การผลิตสุราที่โรงงานบางยี่ขันดำเนินการโดยเอกชนมีกรมสรรพสามิตเป็นผู้ดูแลและจัดให้มีการประมูล) มียอดจำหน่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาการบริโภคสุราที่ผลิตโดยรัฐเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙ ต่อปี ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองแม้ประเทศไทยอยู่ในภาวะไม่ปกติแต่การบริโภคสุราไม่ลดลงเลย ในช่วงนี้เองสุราแม่โขงซึ่งกรมสรรพสามิตเพิ่งผลิตได้ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ สามารถแทรกเข้ามาในตลาดและเป็นที่ต้องการอย่างสูงของประชาชน เนื่องจากเป็นช่วงที่สุราต่างประเทศขาดแคลน รายได้จากภาษีสุราเพิ่มขึ้นทุกปี พอสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เปรียบเสมือนการเริ่มต้นของยุคใหม่แห่งการบริโภคสุราและการจำหน่ายสุราในประเทศไทย การบริโภคสุราโดยเฉพาะสุรารัฐบาลเพิ่มขึ้นมากเห็นได้จากปริมาณภาษีสุราของรัฐที่เพิ่มสูงเกือบเท่าตัวในเวลาหนึ่งปี จาก ๓๙.๓ ล้านบาทใน พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็น ๖๖.๕๗ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๘๙ สถิติดังกล่าวเพิ่มขึ้นเกือบทุกปีและเป็นการเพิ่มในอัตราที่สูงมากโดยเฉลี่ยแล้วทุก ๑๐ ปี รายได้จากภาษีสุราจะเพิ่มเป็น ๓ เท่าตัว มีการปราบสุราเถื่อนและต่อรองกับสุราต่างประเทศตลอดเนื่องจากเป็นส่วนที่ทำให้ยอดจำหน่ายสุราของรัฐลดลง ช่วงใดที่มีสุราเถื่อนมากหรือสุราต่างประเทศเข้ามามากช่วงนั้นสุราของรัฐจะจำหน่ายได้ลดลง ช่วงใดปราบสุราเถื่อนอย่างจริงจังหรือณรงค์ให้ดื่มสุราไทยได้ช่วงนั้นสุราไทยจะมียอดขายสูง รัฐบาลไทยได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการการผลิตและจำหน่ายสุราอย่างจริงจังโดยการออกพระราชบัญญัติสุรา ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๓ ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุราหรือมีภาชนะเครื่องกลั่นสุราไว้ในครอบครองจนถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ รัฐได้เปิดให้เอกชนที่สนใจยื่นขออนุญาตตั้งโรงงานสุราได้โดยรัฐตั้งเกณฑ์ในการผลิตและจำหน่ายไว้ส่งผลให้มีโรงงานเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อถึง พ.ศ. ๒๕๒๗ รัฐได้ทำการยกเลิกโรงงานสุราเก่าทั้งหมดและได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าทำการประมูลจัดสร้างโรงงานผลิตสุราได้อีกครั้งจนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นชอบนโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุราในประเทศ หลังจากนั้นกระทรวงการคลังก็ได้ออกข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำและขายส่งสุรา รวมทั้งมาตรฐานโรงงานสุราไว้ใน “ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. ๒๕๔๓” ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยอนุญาตให้ผู้ผลิตรายย่อยทำการผลิตและจำหน่ายสุราพื้นบ้านประเภทสุราแช่และสุรากลั่นชุมชนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งมีมาตรการป้องกันและปราบปรามสุราหลบหนีภาษีนโยบายดังกล่าวเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้มีโรงงานผลิตสุรารายย่อยเกิดขึ้นจำนวนมากในชุมชน หลัง พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบจากกรณีการดื่มสุราเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมมากมาย ต่อมารัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติขึ้น เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลดผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุรา เช่น การห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วงเวลา ๐๕.๐๐ – ๒๒.๐๐ น. การจำกัดเนื้อหาโฆษณา การกำหนดเขต Zoning สถานบริการการออก พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่อง ห้ามขายสุราและบุหรีให้เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี รวมทั้งการใช้งบประมาณหลายล้านบาทเพื่อลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการดื่มสุราช่วงเทศกาลวันหยุดประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องวิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับที่ ๔) และประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำสุรากลั่นชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๖ การออกกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวฉบับดังกล่าวเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถผลิตและจำหน่ายสุรากลั่นได้

และได้มีการผ่อนปรนกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับกรอบและเงื่อนไขในการขออนุญาตการผลิตและจำหน่ายสุราลงจึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าสู่ระบบการผลิตสุราได้มากขึ้น สรุปลักษณะ คือ สืบเนื่องจากนโยบายเปิดเสรีด้านสุรามีส่วนทำให้อัตราการบริโภคแอลกอฮอล์ของคนไทยจัดอยู่ในระดับสูงสุดของกลุ่มประเทศอาเซียน และมีผู้ต้องการขออนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก ตามข้อมูลสุราที่มีผู้ขอใบอนุญาตมากที่สุดคือ สุราไทยโดย พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผู้ขออนุญาตจำหน่ายถึง ๔๓๓,๕๘๗ ฉบับ รองลงมาคือการจำหน่ายสุราทุกประเภท ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผู้ขออนุญาตจำหน่าย ๗๒,๒๘๒ ฉบับ และหลังจากที่กรมสรรพสามิตได้พัฒนาระบบการบริการขอใบอนุญาตเป็นแบบ One Stop Service ที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้นส่งผลให้ปัจจุบันมีผู้มาขออนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยกว่าปีละ ๕๐๐๐,๐๐๐ ฉบับ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

ประเทศไทยในอดีตได้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุรามายาวนาน เมื่อถึง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๐) รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓” ซึ่งมีส่วนสำคัญในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสุราในประเทศเป็นอย่างมาก ต่อมารัฐบาลยังได้ออกกฎหมายเพิ่มเติมหลายฉบับด้วยเหตุผลเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากสุราทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างเช่น การห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วงเวลาที่กำหนด การจำกัดเนื้อหาโฆษณา การกำหนดเขต Zoning สถานบริการ การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) และการออกกฎหมายควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) เป็นต้น

หากพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังนี้

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจุบันประเทศไทยบังคับใช้กฎหมายควบคุมการผลิตและการนำเข้าสุราอย่างเป็นระบบ โดยการผลิตสุราจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติสุราและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนการนำเข้าสุราจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายสรรพสามิตและนโยบายแห่งรัฐ

๑.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุราในประเทศไทยอิงตามลำดับศักดิ์ของกฎหมายสามารถพิจารณาออกเป็นหลายลำดับด้วยกัน

ลำดับแรกได้แก่กฎหมายที่ออกเป็น “พระราชบัญญัติ” ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญส่วนลำดับรองลงมา มี กฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ฯลฯ

(๑) พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุราในประเทศไทย

พระราชบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการผลิตสุราในประเทศไทยมีอยู่ด้วยกันสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๐) และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ. ๑๙๙๒)

ก. พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓

หน่วยงานที่ดูแลการผลิตสุราเพื่อจำหน่ายในประเทศไทย ตาม พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ คือ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง

ปัจจุบัน พ.ร.บ. สุราที่รัฐประกาศใช้ เป็นกฎหมายสุราฉบับที่ ๗ (ประกาศเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาแทนกฎหมายภาษีขึ้นเมื่อจุลศักราช ๑๒๔๘ (พ.ศ. ๒๔๒๙) ที่บังคับใช้เก็บภาษีสุรามานานและได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ฉะนั้นจึงมีการร่างขึ้นใหม่ให้เป็นฉบับเดียวกัน

และได้ประกาศเป็น “พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓” ดังนั้น เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และนโยบายของรัฐ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า เป็นการออกกฎหมายเพื่อจุดประสงค์ควบคุมสุราทั้งระบบ อย่างเช่น การอนุญาตให้ผลิต การให้จำหน่าย การขนส่ง การเก็บภาษีและยังเป็นการแก้ไขปัญหาสุราเถื่อน สุราไม่ได้มาตรฐานและสุรา ต่างประเทศโดยมีบทลงโทษกำกับไว้อย่างชัดเจนสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ คือ เป็นกฎหมายแม่บทที่บัญญัติถึงเนื้อหาของสิทธิ หน้าที่ข้อห้ามในการผลิตสุราโดยตรง เช่น

- การผลิตสุรา ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี
- การนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรเกินกว่าหนึ่งลิตรต้องได้รับอนุญาตจาก

เจ้าพนักงานสรรพสามิต

- การใช้สุราทำสินค้า ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต
- ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ.๑๙๙๒)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และกรมที่เกี่ยวข้อง

เหตุผลที่รัฐประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๑๒ มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันและไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบกิจการโรงงาน เนื่องจากกำหนดให้โรงงานทุกลักษณะต้องขออนุญาตเช่นเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่ตามสภาพที่เป็นจริง โรงงานต่าง ๆ มีลักษณะที่แตกต่างกัน โรงงานบางประเภทไม่จำเป็นต้องควบคุมดูแลการตั้งโรงงาน เพียงแต่ดูแลการดำเนินงานเท่านั้น คงมีแต่โรงงานบางประเภทที่อาจเกิดอันตรายจากการประกอบกิจการได้เท่านั้นที่ควรจะต้องควบคุมการจัดตั้งอย่างเคร่งครัด จึงสมควรปรับปรุงระบบการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับสภาพการประกอบกิจการด้วยการให้โรงงานบางลักษณะอาจประกอบกิจการได้ภายใต้ระบบการกำกับตามปกติและโรงงานบางลักษณะจะต้องแจ้งให้ทราบก่อนจึงจะเริ่มประกอบกิจการได้โดยคงมีแต่โรงงานบางลักษณะที่จำเป็นเท่านั้นที่จะยังคงใช้ระบบการอนุญาต และสมควรปรับปรุงวิธีการอนุญาตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ได้กำหนดให้มีการประสานงานกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตามกฎหมายให้พิจารณาลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกัน เพื่อความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและสมควรปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้เป็นไปโดยได้ผลยิ่งขึ้นด้วยการให้มีการออกกฎเพื่อกำหนดขอบเขตการประกอบกิจการโรงงานให้ชัดเจน และกำหนดขั้นตอนการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งเพื่อบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมาย พร้อมกับปรับปรุงอัตราโทษและกำหนดให้มีการร่วมรับผิดชอบสำหรับผู้ทำงานในโรงงานนอกเหนือจาก เจ้าของโรงงานเพื่อให้การควบคุมโรงงานเป็นไปอย่างได้ผลยิ่งขึ้น

พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจะเป็นกฎหมายควบคุมเงื่อนไขและขบวนการตั้งโรงงานโดยทั่วไปก็ตาม แต่การตั้งโรงงานผลิตสุราก็ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันดังเช่น มาตรา ๓๒ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในเรื่องดังต่อไปนี้ไว้ดังนี้

- กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง
- กำหนดชนิดคุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ และหรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน

- กำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย
- กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภท หรือให้ส่งผลผลิตออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

- การฝ่าฝืนมีโทษปรับและจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากกฎหมายที่ได้กล่าวไว้ข้างบนแล้ว พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ยังได้กำหนดให้โรงงานบางประเภทในไทยต้องทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA Report) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงงานหรือขนาดของอุตสาหกรรมด้วย แต่จะไม่มีผลบังคับย้อนหลังไปยังโรงงานที่เกิดขึ้นแล้วก่อนหน้านี้ นอกเหนือจากนั้นไม่มีผลบังคับต่อโรงงานขนาดเล็ก โรงงานผลิตแอลกอฮอล์ที่จะต้องเสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้างเพื่อประกอบกิจการหรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการ มีดังนี้

- อุตสาหกรรมผลิตสุราแอลกอฮอล์ซึ่งมีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๔๐,๐๐๐ ลิตร/เดือน (คิดเทียบที่ ๒๘ ดีกรี)

- โรงงานผลิตไวน์ที่มีกำลังการผลิต ๖๐๐,๐๐๐ ลิตร/เดือน

- โรงงานผลิตเบียร์ที่มีกำลังการผลิต ๖๐๐,๐๐๐ ลิตร/เดือน

ทั้งนี้เนื่องจากโรงงานขนาดใหญ่เหล่านี้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งน้ำเสีย กลิ่นเหม็น และการทำโรงงานจะต้องมีการจัดการระบบน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า “สุรา” หรือ “เหล้า” นั้น ได้อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานแล้ว นั่นอาจเป็นเพราะคนไทยมีนิสัยรักความสนุก และเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ นั้น หากไม่มีการควบคุมที่เข้มงวดอาจก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังนั้น การมีกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง และตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้นมีอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสุราในประเทศ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อควบคุมการประกอบกิจการโรงงานและเพื่อกำหนดขอบเขตการประกอบกิจการโรงงานบางชนิด ซึ่งหนึ่งในโรงงานเหล่านั้น คือ โรงงานผลิตสุรา เป็นต้น ทั้งนี้ ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกมากมายหลายฉบับ ซึ่งจะนำมาเสนอในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ค้นหามื่อ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘
http://www.law.cmu.ac.th/research/research_files/research_35_Chapter3.pdf

กรอบแผนยุทธศาสตร์ ๕ ปี การดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ค้นหามื่อ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ จาก file:///D:/Users/parliament/Downloads/51aeb6a80def5.pdf

ชมพูนุช นระ และ วิภา เล็กกุลวัฒน์, รายงานเรื่องอุตสาหกรรมสุรา, รายงานเศรษฐกิจศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๐ หน้า ๕-๗.

บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ “วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย” (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ๒๕๔๘) หน้า ๑ – ๑๓.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ค้นหามื่อ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๘
 ค้นหาจาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=27&chap=6&page=t27-6-infodetail03.html>

หนึ่งฤทัย หงษ์พงษ์ “บทบาทของผู้หญิงในการสืบทอดการผลิตสุราพื้นบ้าน กรณีศึกษากองบ้านหลวง อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๔๗ หน้า ๗๒